

SUUNVUORO

uomen kielitieteellinen yhdistys järjesti elokuussa Hailuotoon kesäkurssin variaationtutkimuksen uusista suuntauksista. Mukana oli sosiolingvistejä, keskusteluntutkijoita ja murteentutkijoita ympäri maailmaa. Paikka oli upea, ohjelma tiivis ja kiinnostava ja järjestelyt toimivat loistavasti. Olosuhteet olivat karut mutta kodikkaat: ulkomaisetkin osallistujat oppivat heti riisumaan kenkäänsä Perämeren tutkimus- aseman eteiseen. Se kuuluu suomalaisten kotien kulttuuriin, kertoivat järjestäjät.

Seminaarin yksi anti oli se, että sai tuntea ylpeyttä suomalaisesta tutkimuksesta. Jatko-opiskelijamme tuntevat alan kansainvälisen keskustelun ja osallistuvat siihen rohkeasti; toisaalta variaationtutkimuksella on Suomessa pitkä ja vahva traditio. Murreaineistojemme määräästä ei muissa maissa voida edes uneksia.

Murteet eivät kuitenkaan elä vain arkistojen uumenissa tai tutkijoiden papereissa. Meilläkin on parissa vuodessa noussut ns. murrebuumi: julkaistaan eri murteiden sanakirjoja ja kielioppeja, paikallislehtiä, sarjakuvia tai runokokoelmia. Televisiossa murteita puhuivat ennen vain urheilijat. Pari viikkoa sitten turkulainen professori antoi pääuutisissa lausuntonsa savoksi. Hän ei ollut kielentutkija. Oli meneillään menestyneiden savolaismiesten juhlat — sosiolingvistisesti hyvin kiinnostava ilmiö.

Kielellisen tietoisuuden ja asenteiden tutkimus oli Hailuodossa aiheena *Dennis Prestonilla*. Hän esitteli hanketta, jossa pyritään mittaamaan sitä, miten tavalliset amerikkalaiset eri puolilla manteretta havaitsevat, hahmottavat ja arvottavat puhutun amerikanenglannin paikallisia muotoja. Ihmiset ovat tietoisia monista kielellisen muuntelun aspekteista. He asettivat kuulemansa nauhoitteet maantieteelliseen järjestykseen, piirsivät kiintoisia murrekarttoja, jäljittelivät loistavasti muiden alueiden puheen äänteellistä muotoa ja nimesivät helposti sekä korrekteinman että mukavimman englannin kotiseudet — jompikumpi ja tietyillä alueilla kumpikin näistä osui usein informanttien omalle kotiseudulle.

Paikallisten kulttuurien arvostus ja omakielisen identiteetin kasvu on yksi seuraus kansainvälistymisestä, siitä sinänsä huolestuttavasta tilanteesta, jossa pienet kielet joutuvat valtakielten paineeseen. Monia huolestaa nykyisin myös vuorovaikutuksen koneistuminen. Kasvokkaiakeskustelun tai lukemisen sijaan ihmiset viettävät aikaansa tietokoneiden äärellä. Mutta onko kyse uudeltaisesta kielen, tekstin tai vuorovaikutuksen muodosta? Tässä Virittäjän numerossa *Pirkko Nuolijärvi*, Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen uusi johtaja, luo katsauksen verkkokielen kysymyksiin.

Etenkin koulupojat oleskelevat nykyisin tuntikausia verkossa, keskustellen, lukien ja moniulotteisesti jäsentäviä tekstejä kirjoitellen. Se on kielellistä toimintaa, jolle ei vielä oikein ole paikkaa äidinkielenopetuksessa. Toisaalta pojat lukevat yhä vähemmän kirjallisuutta. Muun muassa tämä ongelma tuli esiin keskustelussa, joka kesällä käynnistyi äidinkielen ylioppilaskokeiden uudistusehdotuksesta. Mahdollisimman monien pitäisi nyt osallistua tähän keskusteluun, sillä se ei ole pelkästään virkamiesten tai opettajien asia. Itse seuraan opetusta lähinnä koululaisten vanhempana. Ajatus, että asiakirjoittamisen ja tekstintekn taito arvioitaisiin reaaliaineiden kokeesta, tuntuu minusta hyvältä. Mukaan reaalikokeeseen olisi tietenkin silloin otettava myös yleissivistykselle välttämättömät aiheet: kirjallisuus ja kielitieto.

LEA LAITINEN